

FINNISH B – HIGHER LEVEL – PAPER 1
FINNOIS B – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
FINÉS B – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Monday 15 May 2006 (morning)
Lundi 15 mai 2006 (matin)
Lunes 15 de mayo de 2006 (mañana)

1 h 30 m

TEXT BOOKLET – INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this booklet until instructed to do so.
- This booklet contains all of the texts required for Paper 1.
- Answer the questions in the Question and Answer Booklet provided.

LIVRET DE TEXTES – INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas ce livret avant d'y être autorisé(e).
- Ce livret contient tous les textes nécessaires à l'épreuve 1.
- Répondez à toutes les questions dans le livret de questions et réponses fourni.

CUADERNO DE TEXTOS – INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra este cuaderno hasta que se lo autoricen.
- Este cuaderno contiene todos los textos para la Prueba 1.
- Conteste todas las preguntas en el cuaderno de preguntas y respuestas.

TEKSTI A

TV-VIIKKO

Luontokuvia luomuna

Kotimainen luontodokumentti kysyy aikaa ja vaivaa.

Suomalaiselle tv:n katsojalle Uuden-Guinean puussa asuva kenguru on pian tutumpi näky kuin kotimainen hirvi tai susi. Kotimaisia luontodokumentteja tehdään erittäin vähän. Kuhmolainen **Kari Kemppainen** on yksi harvoista suomalaisista, jotka elävät luontodokumenttien tekemisellä.

10 Kemppaisen mukaan syynä kotimaisen tuotannon pienuuteen on pelkästään rahan puute. ”Luontodokumentteihin on vaikea saada rahaa Elokuvasäätiöltä. Vuosia sitten siellä sanottiin, ettei luontodokumentti ole taidetta: sitä tehdessä ei muka tarvitse ajatella syvällisesti, menee vain luontoon kuvaamaan”, Kemppainen kertoo.

15 Jos kotimaista luonto-ohjelmaa tehdään vähemmällä rahalla kuin ulkomaista, myös sisällössä on eroa. Jo jonkinlaiseksi legendaksi on muodostunut kuuluisan luontodokumentaristin Sir David Attenboroughin Kemppaiselle lähettämä kirje, jossa hän halusi tulla kuvaamaan ahmoja Kemppaisen ”ahmatarhaan”. Attenborough’n oli vaikea ymmärtää, että Suomessa villieläimet kuvataan todella luonnossa, ei tarhoissa.

20 ”Ulkomailla tehdään ihan toisella tavalla. Kansainväliset yhtiöt ostavat ensin suurella rahalla viisi rekkalastillista eläimiä ja alkavat sitten kuvata. Ne tekevät viihdettä, jossa on seksiä ja väkivaltaa. Tämä kertoo enemmän elokuvia kuvanneista ihmisistä kuin luonnosta”, Kemppainen sanoo.

2206-2256

”Minä taas olen metsässä yksin piilossa 35 vuosikautia. Jos haluan kuvata metsolinnun etsimässä jäätyneitä havunneulasia, rakennan ensin metsään ison tornin ja jään odottamaan, että metso tulisi lähipuuhun. Saan siinä odottaa aika kauan.”

40 Kotimainen luomutuotanto ei ulkomailla sytytä: ”Maailmalta on tullut palautetta, että pitäisi olla enemmän lähikuvia: petojen silmiä ja teräviä pitkiä kynsiä. Kansainvälisillä markkinoilla ei ole aikaa katsella maisemia. 45 Eikä niitä ulkomaisissa dokumenteissa paljon olekaan, koska ne on usein kuvattu eläintarhoissa.”

Yhteen luontodokumenttiin tarvitaan Kemppaisen mukaan rahaa noin 100 000 euroa. 50 Mistä sitten rahat voisi siihen saada?

”Onko sillä väliä. Kunhan saisi jostain”, Kemppainen nauraa. ”Usein kuvitellaan, että luontokuvaajalla ei kulu rahaa mihinkään. Että se syö sieniä metsästä ja keittelee kuusenkerkkäteetä. 55 Mutta investoinnit maksavat. Minulla on 15 vuodessa ollut kolme kameraa, ja niihin on mennyt jo miljoona mummon markkaa.”

Kemppainen kertoo rahoittavansa työskentelynsä tekemällä lyhyempiä 60 opetusvideoita luonnosta.

”Haaveilen joskus saavani tehdä perinteisen pitkän dokumentin, jossa olisi neljä vuodenaikaa, perhosia, petoja, vanhan metsän ekosysteemiä...” Kemppainen maalailee.

65 Sen rahoitusta odotellessa televisiossa näytetään Kemppaisen *Luonto ei tunne rajoja* -dokumentti, joka kertoo ihmisen ja luonnon välisestä muutoksesta Suomen ja Venäjän rajalla.

Annamari Niskanen

Avara luonto: Luonto ei tunne rajoja TV1:ssä la klo 18.45.

TEKSTI B

Kuka kaipaa kotiruokaa?

5

Ihmiset syövät yhä enemmän valmisruokia, mutta arvostavat yhä enemmän kotiruokia. Näin kertovat uudet tutkimukset. Kuulostaa loogiselta. Mitä enemmän valmisruokia syö, sitä enemmän rupeaa kotiruokaa kaipaamaan.

Mutta eihän se niin yksinkertaista ole. Onhan olemassa myös pahaa kotiruokaa. Minä tiedän, olen tehnyt sitä.

10

Miksi valmisruokia syödään? Hyvä tekosyy on kiire. Väitetään, että valmisruokaa on pakko syödä, koska arkena ei ennätä laittaa ruokaa alusta asti itse. Eipä tietenkään. Mutta valmiin kotiruuan lämmittäminen on yhtä nopeaa kuin valmisruoankin.

Todellinen syy onkin siis suunnittelussa. Onko tapana jättää kattilanpohjalle ruokaa pilaantumaan sen sijaan, että pistettäisiin se saman tien ripeästi pikku pussukoihin ja pakkaseen? Eikö muisteta aamulla ajatella iltaa niin, että napattaisiin pakastimesta jokin maittava kotitekoinen annos valmiiksi sulamaan?

Vai onko oma keittotaito sen verran huono, ettei omin käsin väsäyttä ruokaa millään halua toista päivää syödä eikä säästää. Kotiruokaa kaivataan kyllä, mutta sitä äidin tekemää.

15

Perunasopan keittäminen ja juurespatojen hauduttaminen ei taida enää kuulua nykysuomalaisen osaamiseen. Väsävätkö he kaalikäärileitä, paistavatko verilettuja? Sitä paitsi jos ihminen on elämäänsä väsynyt, hän ei viitsi nähdä ruokansa eteen vaivaa. Kuinka moni pitkästynyt pitkäaikaistyötön viitsii valmistaa hernekeiton itse, vaikka aikaa olisi?

Kotitekoista maksalaatikkoa arvostavat vain gourmet-kokit. Ja minun mieheni.

20

Mieheni ei kannata valmisruokia. Hän todella keittää jopa hernekeiton itse. Hankkii oikeanlaisia savuluita makua antamaan. Hauduttaa loputtomiin. Kun olin vielä lapsen kanssa kotona, mies saattoi toistia tullessaan kadehtia minua, kun sain viidettä päivää syödä sitä samaa keittoa. Sehän päivä päivältä parani. Hän raukka oli joutunut syömään ravintola Savoyssa ahvenfileitä.

Jouduin ruuanlaitossa ottamaan oppia hänestä. Alussa tottelin ohjeita täsmälleen. Nyt olen alkanut lipsua. Lähikaupan kassa tietää, milloin mieheni on matkoilla. Silloin panemme pojan kanssa välillä elämän rantaliksi ja ostamme pinaattilettuja tai pakastepitsaa! Joskus syömme jääkaapista koiralle varattua Saarioisten maksalaatikkoa. Tunnettu tekevämme jotain tosi tuhmaa.

25

30

Viime viikonloppuna kotikeittiömme oli [- X -] hetken huipussaan. Söimme [- 23 -] peuranlihaa (mieheni ampumaa), omalla maalla kasvatettuja perunoita ([- 24 -] vieraat aina ehdottavat näppärän viipalointikoneen hankkimista ostoskanavalta, viipaloin perunat käsin), ja omista punaherukoista tehtyä hilloketta (minun säilömiä!).

[- 25 -] sunnuntai-iltana haimme pitsat.

Miehenikin on alkanut lipsua. Jos tulen yömyöhällä toistia, keittiöstä voi löytyä pyttipannupaketti tai jääkaapista ne liikuttavat pinaattiletut. Mies sanoo hemmotelleensa poikaa.

Lapset tykkäävät valmisruuasta. Onko se lapsista kotiruokaa? Vai onko se herkku juuri siksi, että sitä ei kotona koskaan saa?

35

Mitä hyötyä meidän pojan kulinaarisesta kasvatuksesta on ollut? Ei häntä ainakaan tarvitse ravintolassa hävetä. Hän on syönyt sujuvasti hummeria ja mustekalaa Kapkaupungissa ja pikkulinnun maksaa Pietarissa.

Mutta kun neuvolassa kysytään, mikä on hänen mieliruokaansa, vastaus on selvä. Kalapuikot.

Miten noloa!

TEKSTI C

Alku Petri Tammisen novellista Jahti:

Perjantaina alkoi sataa lunta ja kun säätiedotus lupasi yöksi ensimmäisiä kovia pakkasia, lähdin huoltamaan autoni talvikuntoon.

5 Omistan Peugeot 404:n mallin ensimmäisestä maahantuodusta erästä. Auto on museovakuutuksessa, mikä tarkoittaa että sillä saa ajaa vain 30 päivänä vuodessa. Käytän ajopäivät kesän parhaina poutakausina. Talvet auto seisoo suojaressun alla pihalla, sillä en ole saanut talostamme tallipaikkaa.

10 Tarkistin ja lisäilin konetilan nesteitä. Starttasin moottorin ja se hyrräsi sielukkaaseen tapaansa. Kaikki oli kunnossa, ja kun ilta pimeni, olin valmis irrottamaan akun ja peittelemään autoni talviunille. Kumarruin konepellin alle ja viereeni ilmestyi naapurirapun tuttu musta koira. Olin joutunut sen kanssa huonoihin väleihin. Koira oli kerran karkottanut minut roskapussireissultasi läheisen huoltoaseman kahvilaan.

15 Koira katsoi minua vaihti. Yritin toimia tynnosti, suljin konepellin ja laskin työkalun hitaasti kädestäni, mutta kun otin askeleen kohti pressua, koira paljasti hampaansa ja alkoi murista. Painauduin autoa vasten. Koira aisti pelkoni ja rähähti haukkumaan. Nostin käteni suojaan hampailta ja käännyn kyljittäin. Koira rupesi hyppimään edessäni, sen leuat napsahtelivat kasvojeni korkeudella ja kynnet riipivät takkiani. Etsin katseellani apua talon ikkunoista ja yritin avata suuni, mutta koira raivosi viettinsä riivaamana enkä uskaltanut huutaa. Hivuttauduin kohti auton ovea. Koira seurasi räyhäten, ponkaisten itsensä kerta toisensa jälkeen ilmaan. Avasin auton oven, painauduin hitaasti sisään ja tempaisin oven kiinni.

20 Istuin matkustajan paikalla ja katsoin tärkeitä jalkojani. Vasta nyt ymmärsin, miten olin pelännyt. Painoin kädet kasvoilleni ja ratkesin itkemään. Itkin vuolaasti ja päättymättömästi kuin lapsi. Yhä uudelleen pelko palasi, veti naamani irvistykseen ja ravisti minusta avuttoman porun.

25 Koira oli vaiennut. Kun lopulta sain itseni hillittyä, ja itkuni tyrehtyi, ymmärsin sen istuvan oven takana ja katsovan minua. Tuijotimme toisiamme. Hämärässä näkyi miten koiran mustaan turkkiin putosi harvakseltaan lumihiuksia. Eläin nousi kyyryyn ja ravisti itseään.

Kampesin itseni kuljettajan paikalle ja yritin ajatella asiallisesti. Jalkojani alkoi paleltaa. Pakkanen oli kiristymässä ja olin istunut pitkään aloillani. Aloin hytistä. Päätin käynnistää auton. Samalla keksin, että voisin antaa äänimerkin. Koira pelästyi tai sen omistaja näkisi meidät ikkunasta, ja pääsisin kotiin.

30 Painoin torvea pitkään. Koira kavahti jaloilleen ja haukkui, äänet sekoittuivat ja kaikuivat talojen välissä. Ikkunoihin ilmestyi liikettä, verhot heilahtelivat ja valoa vasten näkyi hahmoja. Pelästyin aiheuttamaani huomiota. Halusin päästä pois. Painoin kytkimen pohjaan, vaihdoin ykköselle ja lähdin ajamaan. - -

Petri Tamminen, Elämiä (1994)

TEKSTI D

Elämäkertaluonnos New York Herald Tribuneen

Olen 42-vuotias ja minusta tuntuu että olen jo hyvin vanha. Varmaan tämä tunne johtuu siitä, että olen elänyt liian intensiivisesti, tehnyt liian paljon työtä, lukenut liian paljon, kirjoittanut liian paljon, matkustellutkin liian paljon ja kokenut kolme sotaa. Siksi rakastan nykyään eniten rauhaa, yksinäisyyttä ja vanhoja kirjoja. Myös ihmisiä rakastan, mutta mieluummin loitolta.

Mitä vähemmän ihminen tietää, sitä helpompi hänen on kirjoittaa. Siksi aloitin kirjojen julkaisemisen jo 17-vuotiaana ja olen tähän mennessä päästänyt julkisuuteen viitisenkymmentä teosta, pääasiassa romaaneja, novelleja, näytelmiä, jopa valitettavasti runojakin. Sen lisäksi olen kirjoittanut monelta muulta alalta, kouluhistoriasta rationalisoimistyön oppaaseen asti. Vain keittokirjaa en ole kirjoittanut. Onko ihme, jos kypsään ikään ehdittyäni en mielelläni vilkaise taaksepäin.

Yliopistossa aloitin opiskelemalla teologiaa, vaikka päädyin suorittamaan filosofian kandidaattitutkinnon. Kouluaikana vietin kesäni maanviljelystöissä, maanmittarina ja rautatietyömiehenä, mistä sain muistoksi kohtalaisen hyvän terveyden ja voimakkaan vastenmielisyyden ruumiillisia ponnistuksia kohtaan. Yliopisto-opiskelun jälkeen toimin kirjojen kääntäjänä, kustannusliikkeen palveluksessa, kirjallisuudenarvostelijana ja radioselostajana, aikakauslehden toimittajana, jopa filmikäsikirjoitusten tekijänä. 30-vuotiaana antauduin vapaaksi kirjailijaksi ja ennen sotia olin Suomen, paitsi menestynein, myös haukutuin nuori kirjailija. Varmaan syystä, sitä en voi kieltää.

Sotien aikana minut määrättiin tiedoituslaitoksen palvelukseen. Minua parempien miesten kaatuessa, minä vain kirjoitin tiedotteita. Siitä ajasta perin minua aika ajoin vaivaavan unettomuuden, joka pakottaa minut säännöstelemään elintapojani ja etsimään yksinäisyyttä. Myös kirjoittaminen on sen jälkeen tullut minulle paljon vaikeammaksi.

Perheestä mainitsen että menin 22-vuotiaana naimisiin. Se on luullakseni ollut elämäni ainoa järkevä teko. Tyttäreni tuli viime keväänä ylioppilaaksi. Sen lisäksi meillä on mäyräkoira. Pidän pienistä koirista, näyttelijättäristä ja maalaustaiteesta. Puolet vuodesta asun Helsingissä, toisen puolen maaseudulla. Maalla kirjoitan. Helsingissä tuskittelen etten osaa enää kirjoittaa. Niinpä pakenen joskus kuukaudeksi Pariisiin pieneen hotelliin Seinen rannalle, josta käsin haen vanhoja kirjoja ja työskentelen kirjastoissa. Vasta sotien aikana huomasin historian hedelmällisyyden kirjailijalle. Historian lävitse kirjailija voi kuvata omaa aikaansa selvänäköisemmin kuin antaessaan oman aikansa intohimojen sokaista silmänsä.

Kaunokirjailijana minulla on luultavasti ollut enemmän ulkonaista menestystä kuin oikeastaan ansaitsen, mutta koetan kestää sen maltillisesti, tietoisena kaiken suhteellisuudesta. En ole saarnaaja, en taistelija enkä julistaja. Jos kirjoissani kaikkien kokemusteni ja pettymysteni jälkeen yritän rivien välissä esittää jotakin ohjelmaa tai sanomaa, niin sen voisi kiteyttää sanoiksi: yksilön vapaus, inhimillisyys, suvaitsevaisuus.

Mika Waltari, 1950

Julkaistu teoksessa Vallaton Waltari (WSOY 1956)